SERLACHIUS

Sydämellisesti Sinun

1 / 2022

RACHEL KNEEBONE
PUNOUTUA
s. 8

ANDY FREEBERG
TAIDEMAAILMAN NÄYTTÄMÖILLÄ
s. 11

CLARE WOODS
MENNEEN JA TULEVAN VÄLISSÄ
s. 14

SISÄLLYS

Sydämellisesti Sinun
1 / 2022

3 **Tervehdyksemme Mäntästä**

4–5 **Kuulumisia**

6–7 **Taidesauna**
Estetiikkaa ja oivalluksia kaikille aisteille

8–10 **Punoutua**
Rachel Kneebonen veistokset syntyvät liikkeestä

11–13 **Andy Freeberg**
Taidemaailman näyttämöillä

14–16 **Clare Woods**
Menneen ja tulevan välissä

17 **Uudet julkaisut**

18–20 **Marietta**
Nuoren tytön muotokuva loi pohjan Maria Wiikin taiteilijanuralle

21 **Sydämellisesti Sinun**
Tarja Väätänen

22 **Ohjelmapaketit**

23 **P.S. – Palveluksessanne**

8

11

14

Rachel Kneebone, *Triptyykki, pyöreä*, 2014, posliini, corian ja liima, taiteilijan ja White Cuben omistuksessa. Kuva: Theo Christelis.
Andy Freeberg, *Krinzinger, Armory Show,* sarjasta *Taidemessut* (osakuva), 2010, valokuva.
Clare Woods, *Yövuoro*, 2019, öljy alumiinille, taiteilijan ja Simon Lee Galleryn omistuksessa.

JULKAISIJA
Serlachius-museot
Joenniementie 47
35800 Mänttä
p. (03) 488 6800
info@serlachius.fi
serlachius.fi
facebook.com/serlachius
twitter.com/serlachius
instagram.com/serlachiusmuseums
youtube.com/serlachiusmuseot

TOIMITUS
Susanna Yläjärvi
Päivi Viherkoski
Pauli Sivonen

ULKOASU
Suvi Rauhala

PAINATUS
Kirjapaino Kari Ky, Jyväskylä
Kansi: Maxigloss 170 g
Sisus: Maxigloss 115 g

ISSN-L 1799-0319
ISSN 1799-0319
ISSN 2243-0415

Painettu PEFC-sertifioidulle paperille.
PEFC/02-31-178

KANSI
Clare Woods, *Rva Selittäjä*, 2021, öljyväri alumiinille, taiteilijan ja Simon Lee Galleryn omistuksessa.

Tervehdyksemme Mäntästä!

Suven sulot mielissämme laitamme Sinulle jälleen muutaman rivin kuulumisiamme. Toki kaikkein mieluisinta olisi vaihtaa niitä kaikkien teidän kanssanne kohdakkain, joten tutkiskelepa almanakkaa, mikä olisi teille parasta aikaa matkanteolle.

Olemme pysyneet hyvissä fyysillisissä voimissa, mutta ei pidä kieltäminen, etteivätkö kulkutaudit ja sodat ole vaikuttaneet mielialoihimme ja saattaneet puntaroimaan aikamme rajallisuutta. Taiteilijatar Clare Woodsin kanssa olemme pohtineet elämän haavoittuvuutta, ja miten koskettavasti hän sitä piirtääkään väkivahvoilla maalauksillaan.

Hauskemmissakin merkeissä kokoonnumme. Joko sait kuulla rouva Trish Morrisseyn asettumisesta taloksi? Siinäpä vasta sukkela henkilö, joka hämmästyttää muuntautumistaidoillaan. Hän ja lyhyemmälle visiitille saapunut herra Andy Freeberg kulkevat aina valokuvausapparaatti kainalossa. Rouva Morrisseyn linssin läpi ovat piirtyneet Sissi ja Ruthkin, kun taas herra Freeberg on viehtynyt taidesalien ikuistamiseen.

Ehkäpä korviisi on jo kantautunut uutista Göstan mieltymyksestä valkoiseen posliiniin? Hän esittelisi sitä mieluusti teillekin. Pyydämme kuitenkin jättämään kaikenlaiset ennakkokäsitykset posliinitöistä sikseen; ei Gösta, eikä kukaan meistä ole kykeneväinen sanoin kuvailemaan, mitä toinen Ison-Britannian taiteilijattaremme Rachel Kneebone on asettanut hämmästeltäväksemme.

Lyhykäisesti tärkeimmät tuli tässä. Ethän anna huviretkemme odottaa lumille saakka!

Sydämellisesti Sinun *Agustaf & Gösta*

Elämys isolla E:llä. Kokemisen arvoinen oli esillä mitä töitä ja keneltä vaan. Helppo löytää, helppokulkuinen, toimiva ja siisti. Henkilökunta hyväntuulinen ja kohtelias.

Ainutlaatuinen paikka. Ehdottomasti koettava omin silmin.

En ole innokas museoissa kävijä, mutta tämä oli ylitse muiden!

Todella hieno makuelämys! Annoksetkin olivat taideteoksia.

Iso plussa on, että käynnillä voi ladata omia akkuja kauniiden ja mielenkiintoisten asioiden parissa ja samalla myös sähköauton akut.

Ammattitaitoinen ja sujuva opas. Vierailusta sai paljon.

Upeat näyttelyt ja mikä miljöö!

Loistavasti tehty näyttely. Pieni pala historiaa tuli hyvin eläväksi.

Yksi Suomen hienoimpia taidemuseoita, jossa on aina myös kansainvälisestikin kiinnostavia näyttelyitä.

Kommentit on koottu Google-arvioista.

SERLACHIUS-MUSEOIDEN YMPÄRISTÖTYÖ SERTIFIOITIIN

Serlachius-museoille myönnettiin viime vuoden lopussa ISO 14001 -ympäristöstandardiin pohjautuva sertifikaatti järjestelmällisestä ympäristötyöstä. Sitä täydentää Visit Finlandin museoille myöntämä Sustainable Travel Finland -merkki vastuullisesta matkailutoiminnasta.

ISO 14001 on kansainvälisesti tunnetuimpiin kuuluva ympäristöjohtamisen sertifikaatti, joka on vain harvoilla museoilla. Sertifikaatin saamista edelsi lähes kahden vuoden työ, jonka aikana museoiden kaikki toiminnat käytiin läpi ympäristö- ja vastuullisuusnäkökulmista ja koottiin ympäristöohjelmaksi. Se toimii nyt pohjana kaikelle tekemiselle museoissa.

”Koko henkilökuntamme sitoutui upeasti tähän urakkaan! Keskityimme sekä isoihin järjestelmätason kysymyksiin että pieniin arjen tekoihin miettiessämme, miten vähennämme syntyvien jätteiden määrää sekä energian ja veden kulutusta. Ympäristötyöhön liittyvä vastuullisuus on meillä aina ollut osa arkeamme”, kehitysjohtaja **Päivi Viherkoski** iloitsee.

Auditoinnin suorittanut Kiwa Inspecta kiittää Serlachius-museoiden henkilökunnan vahvaa sitoutumista luonnon ja ympäristön vaalimiseen. ”Ulkopuolisen auditoijan silmin tämä näyttäytyi samanlaisena taitona ja sisäsyntyisenä sitoutumisena kuin mitä museotoiminnassakin tarvitaan – taiteen ja kulttuurin arvostusta ja tahtoa säilyttää sitä perintönä tuleville sukupolville”, pääauditoija **Paula Mikkola** toteaa.

Vastuullinen matkailu kasvava trendi

Sustainable Travel Finland -merkin saaneet yritykset sitoutuvat kunnioittamaan ja vaalimaan suomalaista luontoa, kulttuuria ja elämäntapaa. Serlachius-museoille matkailutoimialan merkki onkin tärkeä. Monista museoista poiketen Serlachius toimii syvällä matkailukentässä, ja sen identiteettiin kuuluu museoalan rinnalla vahva matkailutoiminta.

”Sustainable Travel Finland -merkki on konkreettinen osoitus siitä, että Serlachius-museot ovat sitoutuneet vastuulliseen toimintaan ja tekevät konkreettisia kestävän kehityksen mukaisia toimenpiteitä. Vastuullisuustrendi on tullut jäädäkseen”, vastuullisen matkailun asiantuntija **Virpi Aittokoski** Business Finlandin Visit Finland -yksiköstä kertoo.

SUSTAINABLE TRAVEL FINLAND™

kiwa certified ISO 14001 Inspecta Sertifiointi Oy

TULEN LUMOA MÄNTTÄ FOOD FESTIVALISSA

Mänttä Food Festival kokoaa jälleen hyvän ruuan ystävät yhteen syksyiseen iltaan Serlachius-museo Göstalle 3.9. Tämän vuoden illallistapahtuman teemana on Food, Friends and Fire. Kuusi vuoden kokkia tarjoaa unohtumattomia makuelämyksiä, joihin kaikkiin liittyy tavalla tai toisella tuli tai tulella valmistaminen.

Tapahtumassa kuullaan elävää musiikkia ja nähdään yllätysohjelmaa. Illan isäntänä tunnelmaa nostattaa **Sean Ricks**!

SATU RAUTIAISEN TAIDETTA KODIN-TUOTTEISSA

Museokaupan valikoimaan on toteutettu kotimaisia keittiö- ja kodintuotteita kuvataiteilija ja tekstiilisuunnittelija **Satu Rautiaisen** teoksesta *Lintujen juomapaikka*. Sarjaan kuuluvat sammutuspeite, leikkuulauta ja keittiöpyyhe.

Tuotteiden kuosi linkittyy samannimiseen isoon maalaukseen, jonka Rautiainen tekee tilaustyönä Serlachiuksen Taidesaunalle.

Satu Rautiainen on Helsingissä asuva kuvataiteilija ja tekstiilisuunnittelija. Hänen maalauksissaan esiintyvät eläimet ja miljööt herättävät pohtimaan ihmisyyttä ja valta-asetelmia. Teoksissa olevat linnut kuvaavat rauhaa ja vapautta.

TUTUSTU JA TILAA kauppa.serlachius.fi

UUSIA VIRTUAALIPALVELUITA JA -NÄYTTELYITÄ TULOSSA

Serlachius-museot kehittää sähköistä palvelu- ja näyttelytoimintaansa. Pandemia vauhditti uusien virtuaalikokemusten suunnittelua rajoitusten pitäessä kävijät museon seinien ulkopuolella.

Pian yleisö pääsee tutustumaan uuteen virtuaaliseen näyttelytilaan, jossa voi perehtyä taidesäätiön kokoelmateoksiin omalta tietokoneelta tai mobiililaitteelta. *Itse Toisena* -näyttelyn toteuttaa teknologiatalo Arilyn kuraattorina **Aura Seikkula**.

Itse Toisena esittelee Serlachiuksen taidekokoelman klassikkoja ja nykytaidetta. Virtuaalinen näyttelytila on saanut vaikutteita taidemuseo Göstan paviljongin arkkitehtuurista mutta ei pyri olemaan täysin identtinen rakennuksen kanssa.

”Huomiomme tilan suunnittelussa ja sen rakentamisessa taidemuseo Göstan puurakenteisen paviljongin muotokieltä ja tilallisuutta. Antoisaa näiden tilojen rakentamisessa sekä näyttelyiden kuratoimisessa on mahdollisuus kaikkien fyysisten lainalaisuuksien välttämiseen”, Aura Seikkula sanoo.

Lisäksi Serlachius-museot on valittu Tampereen ammattikorkeakoulun virtuaalimatkailua kehittävän VIRMA-hankkeen pilottikohteeksi. Hankkeen tavoitteena on auttaa matkailualan toimijoita löytämään uusia virtuaaliteknologian liiketoimintamalleja.

Serlachius-museot tuottaa hankkeessa elämyksellisen palvelun, taidetyöpajan, jossa osallistujat voivat etäyhteyksin ohjatusti luoda oman tulkintansa maisemasta käyttämällä eri tekniikoita ja tuoda teoksensa mukaan virtuaalinäyttelyyn. Kansainvälisten osallistujien kanssa työpajassa tutustutaan suomalaiseen maisemaan sekä taideteosten että todellisen maiseman kautta. Seuraa Serlachius-museoiden verkkosivuja, joilla *Itse toisena* -näyttely ja virtuaalipalvelut valmistuttuaan esitellään.

YLEISÖOPASTUKSIA KEVÄÄSTÄ KESÄN LOPPUUN

Serlachius-museoiden suositut yleisöopastukset jatkuvat jälleen keväällä. 16.4.–28.5. opastuksia järjestetään lauantaisin taidemuseo Göstassa klo 14.

Kesällä 5.6.–28.8. opastuksille pääsee sunnuntaisin seuraavasti: klo 13 taidemuseo Gösta, klo 14 Gustaf-museo ja klo 15 taidemuseo Gösta. Opastuksen kesto on 45 minuuttia ja hinta on 5 €/hlö. Opastuksen voi ostaa Serlachiuksen verkkokaupasta tai suoraan museon lippukassalta.

MÄNTÄN MUSIIKKIJUHLAT JA SERLACHIUS ENTISTÄ TIIVIIMPÄÄN YHTEISTYÖHÖN

Mäntän Musiikkijuhlat kerää pianomusiikin ystävät yhteen 2.–6.8. Pääosa musiikkijuhlien konserteista järjestetään jälleen taidemuseo Göstan Kivijärvi-salissa.

Konserteissa kuullaan tälläkin kertaa useita kansainvälisesti tunnettuja ja arvostettuja pianotaiteilijoita. Heihin kuuluvat tähtipianistit **Yulianna Avdeeva** ja **Seong-Jin Cho**, jotka ovat nousseet kansainväliseen pianoeliittiin ja kuuluvat nuoren polven kysytyimpiin pianisteihin.

Angela Hewitt ja **Olli Mustonen** palaavat molemmat Mänttään muutaman vuoden tauon jälkeen. Musiikkijuhlille tulevat jälleen myös tenori **Ian Bostridge** ja pianisti **Saskia Giorgini**. He esittävät tänä kesänä **Franz Schubertin** *Winterreise*-laulusarjan – teoksen, joka nosti Bostridgen maailmanmaineeseen. Giorgini esiintyy myös omassa konsertissaan.

Musiikkijuhlilla kuullaan myös Tampereen pianokilpailun voittajia **David Munk-Nielseniä** ja **Ossi Tanneria**. Lisäksi luvassa on Nuorten pianoakatemian ja Sibelius-Akatemian nuorisokoulutuksen opiskelijoiden yhteiskonsertti.

”Me taistelemme pianoresitaalin puolesta järjestämällä mahdollisimman upeita konsertteja mahdollisimman hyvin. Koolla emme halua kilpailla mutta teemme töitä sen eteen, että Mäntän Musiikkijuhlat kilpailisi esitysten laadulla maailman parhaiden pianotapahtumien joukossa”, kertoo taiteellinen johtaja **Niklas Pokki**.

Mäntän Musiikkijuhlien ja Serlachius-museoiden yhteistyö on syventynyt entisestään, kun festivaalin lipunmyynti siirtyi kokonaan Serlachius-museoiden verkkokauppaan.

LUE LISÄÄ JA OSTA LIPUT serlachius.fi/osta-verkosta

TAIDESAUNA

Estetiikkaa ja oivalluksia kaikille aisteille

Taidemuseo Göstan yhteyteen on talven kuluessa kohonnut virtaviivainen rakennus, joka näkyy pelkistettynä horisontaalisena linjana museon rantamaisemassa. Kyseessä on Serlachiuksen uusi Taidesauna, joka saadaan käyttöön kesän alussa.

Taidesaunan arkkitehtuurista vastaa sama arkkitehtikolmikko, joka on suunnitellut taidemuseon vuonna 2014 valmistuneen, paviljongiksi kutsutun laajennusosan. He ovat Barcelonaan asettunut aviopari **Héctor Mendoza** ja **Mara Partida** sekä **Boris Bežan**.

”Mielestämme Serlachius on enemmän kuin museo. Serlachiuksella taidekokemus ei jää vain museon seinien sisään, vaan kävijä tekee matkan, jonka osa Taidesaunakin on. Erilaiset tilat muodostavat tuokioiden ketjun, jossa maisema, taide ja arkkitehtuuri yhdistyvät eri tavoin”, arkkitehdit luonnehtivat rakennusta.

Saunakävijän matka on täynnä estetiikkaa ja oivalluksia. **Satu Rautiaisen** suurikokoinen maalaus *Lintujen kylpyallas* nähdään saunarakennuksen eteistilan seinällä. Teos on antanut innoituksen myös saunan pyyhkeisiin, jotka Rautiainen on suunnitellut maalauksensa pohjalta.

Saunan oleskelutilan taideteokset ovat **Anni Rapinojan** ja **Jussi Gomanin**. Suihkutiloissa tarkkanäköinen vieras voi huomata **Eric O.W. Ehrströmin** saunojat. Mikäli suihkuttelu sisätiloissa tuntuu liian tavanomaiselta, voi nauttia **Tuula Lehtisen** mosaiikkiteoksen ympäröimästä ulkosuihkusta – myös talvella.

Mielihyvää vastakohtaisuuksien kautta

Yksi saunan suunnittelun kulmakivistä on ollut aistien herättäminen vastakohtaisuuksien kautta. Tämä toteutetaan vuorottamalla valon ja pimeyden, karkean ja pehmeän sekä kuuman ja kylmän tuntemuksia. Siksi käynti kaikkein pyhimpään eli löylyhuoneeseen käy ulkoa vilvoittelupihan kautta. Löylyhuone on pyöreä. Sen lähes harras tunnelma syntyy muodon lisäksi taidokkaasta puukäsityöstä, joka näkyy säteittäisen katon ja kattoon saakka ulottuvien lauteiden viimeistelyssä.

Saunan ulkoalueille sijoitetaan kuvanveistäjien **Laura Könösen** ja **Anne Koskisen** teoksia. Laajalta terassilta voi pulahtaa poreilevaan paljuun tai Melasjärveen. Järvelle johdattaa kolmekymmentä metriä pitkä laituri.

Kansainvälistä designia sisätiloissa

Saunatilojen sisustuksessa on nähtävillä kansainvälistä huippusuunnittelua mainetta niittäneiltä arkkitehdeiltä ja muotoilijoilta.

Heitä ovat **Òscar Tusquets**, **Patricia Urquoila**, **Jasper Morrison** ja **Faye Toogood**. Myös suomalaiset ikoniset suunnittelijat **Eero Aarnio**, **Alvar Aalto** ja **Lisa Johansson-Pape** ovat edustettuina saunamaailmassa. Nuoren polven palkitun puuseppämestarin **Antrei Hartikaisen** kädenjälki näkyy sekä oleskelutilan sivupöydän muodoissa että saunan löylykauhassa ja -kiulussa, jotka hän suunnitteli varta vasten Serlachiuksen Taidesaunaan.

Tasokas tarjoilu täydentää vierailun

Sauna palvelee ryhmiä tilauksesta ja sopii erinomaisesti tasokkaisiin illanviettoihin, juhliin ja kokouksiin. Lauteille mahtuu noin viisitoista saunojaa kerralla, oleskelutilaan saman pöydän ääreen yli kaksikymmentä henkilöä ja saman verran terassille uljaan, kiinteän kivipöydän ympärille.

Keittiömestari, ravintoloitsija **Henry Tikkanen** on laatinut saunamenun, josta on valittavissa kevyempiä tai tuhdimpia annoksia. Listalla on esimerkiksi fasaanimakkaraa sisältävä Taidesaunan hot dog, grilliruokaa tai savu-uunissa kypsynyttä päivän kalansaalista.

Kesämaanantaisin sauna avautuu myös yksittäisille saunojille. Tällöin käytössä ovat löylyhuoneen lisäksi pukuhuone-, peseytymis- ja terassitilat. Paikalla on myös virvokemyyntiä.

Saunavaraukset museoiden myyntipalvelusta myynti@serlachius.fi, p. 03 488 6801

Arkkitehdit Héctor Mendoza ja Mara Partida sekä Boris Bežan.

Rachel Kneebone, *Triptyykki, pyöreä*, yksityiskohta, 2014, posliini, corian ja liima, taiteilijan ja White Cuben omistuksessa. Kuva: Theo Christelis.

PUNOUTUA

Rachel Kneebonen veistokset syntyvät liikkeestä

Brittiläinen taiteilija Rachel Kneebone tunnetaan veistoksista, jotka on tehty valkoisesta posliinista, aineesta, jonka nimi tuo mieleen sirot lautaset ja kahvikupit. Posliini on kuitenkin vahva aine ja antoisa veistosmateriaali. Se reagoi herkästi valoon ja liikkeeseen, näyttää välillä raskaalta ja kiinteältä, välillä kevyeltä ja läpikuultavalta.

Rachel Kneebone (s. 1973) teki ensimmäiset posliiniveistokset jo opiskeluvuosinaan. Häntä kiehtoi posliinissa sen värittömyys ja hahmottomuus, jotka tuntuivat avaavan mahdollisuuksia monenlaisiin merkityksiin ja tulkintoihin. Samaan aikaan hän kehitteli ajatuksia välitiloista ja muodonmuutoksista – tilanteista, joissa jokin ei enää ole jotain, mutta ei vielä täysin mitään muutakaan. Häntä kiehtoi se, miten kiiltäväksi lasitetun posliinin pinnassa läikehtivä valo synnytti varjoja ja miten valot ja varjot yhdistyivät eläviksi ja muuttuviksi muodoiksi. ”Sitä on kuvanveisto”, hän sanoo.

Posliini ei ole passiivinen materiaali. Vaalea savimassa muuttuu uunissa posliiniksi tiettyjen työvaiheiden kautta. Osa niistä on sellaisia, joihin taiteilija ei voi täysin vaikuttaa, ja siksi Kneebone puhuu mieluummin materiaalin ymmärtämisestä kuin sen haltuunotosta. Kun hellittää hallinnan tarpeesta ja hyväksyy esimerkiksi uunissa syntyneiden säröjen ja lohkeamien kauneuden, voi työskentelyssä edetä alueille, joita ei tietoisesti osaisi etsiä.

Liike johdattelee ihmisyyden peruskysymyksiin

Vaikka Kneebonen veistokset ovat liikkumattomia, niistä välittyy voimakas kineettisyyden vaikutelma. Ne näyttävät olevan jatkuvassa virtauksen tai muutoksen tilassa, aivan kuin niissä olisi läsnä useita nykyhetkiä, hidasta etenemistä ja äkkikäänteitä.

Kokonaisuudesta ajoittain esiin nousevat kehon fragmentit puolestaan moninkertaistuvat ja sekoittuvat sekä toisiinsa että tunnistamattomiin orgaanisiin muotoihin. Jotkut veistoksista tuovat mieleen vesikasvit, joiden aaltoileva liike tekee veden virtauksen näkyväksi.

Kneebonen veistokset syntyvät liikkeestä, tekijänsä käsien ja saven kohtaamisesta, mutta ne myös kommunikoivat suurimmaksi osaksi eleiden ja liikkeiden sanattomalla kielellä. Siksi ei olekaan yllättävää, että tanssilla on hänelle suuri merkitys oman taiteensa ”rinnakkais- universumina”.

Tanssista on puolestaan lyhyt hyppäys kehoon, kysymyksiin siitä, miten me olemme ruumiissamme ja miten me koemme elämän ruumiimme välityksellä. Nämä kysymykset johdattavat Kneebonen taiteen ytimeen, sillä hän näkee eleiden ja muotojen kielen olevan osa ihmisyytemme syvintä perustaa. Hänen mielestään me ymmärrämme tätä kieltä suoraan ja alitajuisesti, koska me kaikki olemme ihmisinä ruumiillisia.

”Ihmisruumiissa on samanlaista herkkyyttä kuin posliinissa”, Kneebone sanoo. ”Se voi välittää loputtomasti erilaisia merkkejä, liikkeitä ja tunteita.” Ihmisyyden ja kehollisuuden kysymyksistä hän etenee tarkastelemaan laajemmin elämän kiertokulkua, muodonmuutoksia ja uudistumista. Teokset sijoittuvat tietoisen ja tiedostamattoman, todellisen ja kuvitellun sekä kaiken ja ei-minkään väliselle vyöhykkeelle. Vaikka jokainen kokee ne omalla tavallaan, meidän yhteinen fyysinen olemuksemme antaa katseelle suunnan.

Laajoja viittauksia taidehistoriaan

Toisensa läpäisevien ja yhteen kietoutuvien vastakohtien virtaan sekoittuu laajalle ulottuvia viittauksia kirjallisuuteen ja taiteen historiaan. Myös niiden suhteen kaikki tuntuu olevan liikkeessä. Teoksissa voi erottaa säikeitä, joiden kautta eurooppalaisen rokokoon kepeys ja aistillisuus punoutuvat globaalin maailman

ongelmiin ja tulevaisuuden pelot sulautuvat keskiajasta irtautuneen renessanssin optimismiin.

Kneebonen teoksilla on paljon yhteyksiä etenkin klassiseen kuvanveistoon, esimerkkeinä Roomassa sijaitseva Trajanuksen pylväs (113 jKr) tai **Auguste Rodinin** *Helvetin portti* (1880–1890). Kuvanveiston pitkälle aikajanalle mahtuvat myös italialaismestarit **Michelangelo** ja **Bernini**.

Kauempaa katsottuina ja etenkin yksityiskohtia pursuavan muotokielen vuoksi yhteydet ovat ilmeisiä, mutta Kneebone pyytää meitä astumaan lähemmäksi. Hän muistuttaa, että esimerkiksi Rodin teki veistoksistaan savimalleja ennen pronssiin valamista ja näkee tämän sormien painallukset tekijänä, joka häivyttää välimatkat eri aikoina eläneiden taiteilijoiden välillä.

Myös maalaustaide tarjoaa lähtökohtia. Kneebone on tehnyt veistossarjan, joka perustuu **Theodore Gericaultin** maalaukseen *Medusan lautta* (1819), mitoiltaan monumentaaliseen kuvaukseen merellä ajelehtivista haaksirikkoisista. Vaikka maalauksen ja Kneebonen veistosten välissä on kaksisataa vuotta, dramaattiset kuvat epätoivosta ja toivosta ovat edelleen ajankohtaisia. Tunnistamme ne esimerkiksi venepakolaisia esittävistä uutiskuvista.

Kneebone on antanut näyttelylleen suomenkielisen nimen *Punoutua*. Se on suora viittaus hänen taiteensa olemukseen, siihen miten fyysiset ja mielelliset merkitykset ja tulkinnat kohtaavat ja lomittuvat. Näyttelytilassa on valkoisten posliiniveistosten ohella myös suuri kuusenvihreä seinäke. Syy vihreään väriin on yksinkertainen: se tuo maailman museon sisälle ja kytkee teokset välittömästi museon ulkopuolella avautuvaan luontoon.

Timo Valjakka
Näyttelyn kuraattori

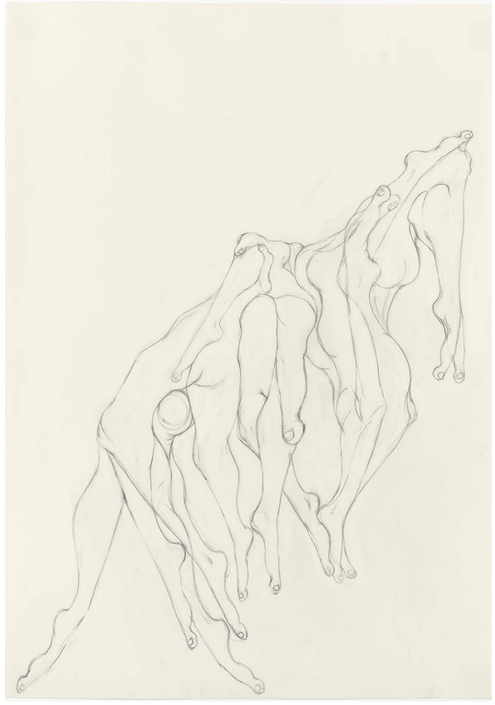

Rachel Kneebone, *Dokumentteja välittömästä I*, 2018, lyijykynä paperille.

GÖSTA
RACHEL KNEEBONE
PUNOUTUA
14.5.–9.10.2022

Kuva: David Pepper.

RACHEL KNEEBONE

- Syntynyt Oxfordshiressa Englannissa 1973.
- Opiskellut Royal College of Artissa Lontoossa, josta hän valmistui 2004.
- Asuu ja työskentelee Lontoossa.
- Piti ensimmäisen yksityisnäyttelynsä Lontoossa 2006 ja on sittemmin esiintynyt yksityis- ja yhteisnäyttelyissä Ison-Britannian ohella eri Euroopan maissa, Yhdysvalloissa, Hong Kongissa ja Australiassa.
- Suomessa hänen taidettaan nähty aikaisemmin Inspiraatio – nykytaide & klassikot -näyttelyssä Ateneumissa Helsingissä 2020.

Andy Freeberg, *Los Gatos, oleskeluhuone* sarjasta *Konsultti*, 2017, pigmenttituloste.

Andy Freeberg
TAIDEMAAILMAN NÄYTTÄMÖILLÄ

Yhdysvaltalainen valokuvataiteilija Andy Freeberg tutkii Serlachius-museo Göstan näyttelyssään *Where Art Thou?* taidemaailmaa – tai kuten hän itse sanoo – taidemaailmoja. Neljässä teossarjassaan hän vierailee taidegallerioissa, museoissa, nykytaidemessuilla ja yksityiskodeissa löytäen teoksiinsa yhtenäisiä piirteitä: elitismiä, ammattiylpeyttä, asetelmallisuutta sekä aimo annoksen tilannehuumoria.

Andy Freeberg (s. 1958) aloitti uransa fotojournalistina, ja hänen valokuviaan julkaistiin monissa merkittävissä lehdissä, kuten *Time*, *Rolling Stone*, *Fortune*, *Village Voice* ja *Der Spiegel*. Vuodesta 2007 hän on työskennellyt päätoimisena valokuvataiteilijana. Fotojournalistin työ näkyy kuitenkin hänen tavassaan tarkkailla ympäristöään kameran linssin läpi ja vangita kuviin nopeasti ohimeneviä hetkiä.

Näyttely sisältää neljä teossarjaa, joista vanhin, *Vartiopaikka,* on syntynyt vuosina 2006–2007. Siinä Freeberg kuvaa New Yorkissa toimivien taidegallerioiden vastaanottotiskejä ja niiden taakse piiloutunutta henkilökuntaa. Kuvissa toistuu sama asetelma: korkea valkoinen tiski, jonka takana istuvasta henkilöstä näkyy vain vähän päälakea.

Kuvien välittämä sanoma ja huumori avautuu parhaiten, kun tarkastelee koko teossarjaa. Sen on nähty kuvaavan suurkaupunkien elitististä ja sisäänpäin lämpiävää galleriakulttuuria. Ovesta sisälle astelevaa asiakasta tuskin tervehditään eikä häntä pidetä potentiaalisena ostajana. Todellisia ostajia lähestytään puhelimitse puolipiilossa tiskin takana.

Andy Freeberg kertoo, että kaikki kuvaustilanteet ovat aitoja. Usein gallerian työntekijät eivät edes huomanneet, kun hän tuli

Andy Freeberg, *Sean Kelly, Art Basel Miami Beach* sarjasta *Taidemessut*, 2010, pigmenttituloste.

sisään ja kuvasi heitä. Kriitikko kutsui kuvien tiskejä jopa pelottelun arkkitehtuuriksi. Taiteilija itse kertoo pyrkineensä kuvaamaan *Vartiopaikka*-sarjassaan sitä, miten työpöydällä oleva tietokoneiden, puhelimien ja muun tavaran sekamelska yritetään piilottaa korkean tiskin taakse, jotta gallerian yleisilme ei kärsi. Samalla tiski luo muurin asiakkaiden ja henkilökunnan väliin.

Taidemessujen näyttämölliset asetelmat

Freeberg jatkaa nykytaidemaailman kuvaamista *Taidemessut*-sarjassaan. Yhdysvaltain Miamissa ja New Yorkissa sekä Sveitsin Baselissa 2009–2011 järjestetyillä nykytaidemessuilla kuvattu sarja esittelee messujen rakentamista sekä päiväkausia jatkuneiden messujen väsyneitä galleristeja. Kuvissa messuosastojen henkilökunta räplää puhelimiaan tai tietokoneitaan, neuvottelee taidekaupoista tai nukkuu sermin takana.

Messuosastot ovat kuin pieniä näyttämöitä, joissa ihmiset muodostavat heitä ympäröivän taiteen kanssa oivaltavia asetelmia. Asennot, värit tai muut yksityiskohdat liittävät heidät osaksi taiteen muodostamaa kokonaisuutta. Jälleen useimmista teoksista puuttuu galleristien kontakti varsinaisiin asiakkaisiin.

Andy Freeberg kertoo, että fotojournalistina hän on tottunut kuvaamaan nopeasti ja intuitiivisesti. Kehittynyt digikamerateknikka antaa siihen myös mahdollisuuden. Joskus hän kuitenkin myöhästyy oikeasta hetkestä ja saattaa pyytää kuvan henkilöä toistamaan hetki sitten tekemänsä asian.

Venäläismuseoiden arvokkaat vartijat

Tyystin toisenlaisesta taidemaailmasta kertoo Freebergin Pietarin ja Moskovan museoissa vuosina 2008–2009 kuvaama sarja *Vartijat*. Näissä teoksissa hän asettaa usein eläkeiässä olevat naisvartijat osaksi koristeellista ympäristöään. He eivät piiloudu tiskin taakse vaan valvovat salien taideaarteita arvonsa tuntien. Museoympäristö tarjoaa teoksille kuvaukselliset puitteet.

Taiteilija ei ole lavastanut näitäkään kuvia. Hän saattoi korkeintaan pyytää vartijaa siirtymään toiselle istuimelle saadakseen hänet haluamansa taideteoksen äärelle. Andy Freebergin mukaan tässä sarjassa esiintyvät ihmiset edustavat kaikkein syvimmin yhteyttä kuvissa näkyviin teoksiin.

Kuvausluvan saaminen museoihin oli tiukassa, ja museoiden vartijat vaikuttivat aluksi vaikeasti lähestyttäviltä. Kun Freeberg puhui heidän kanssaan tulkin välityksellä, hän yllättyi, miten kiinnostuneita he olivat vartioimistaan taideteoksista ja miten ylpeitä tekemästään työstä. Myöhemmin häntä pyydettiin esittelemään *Vartijat*-sarjansa Pietarissa. Näyttelyn vastaanotto oli hyvin myönteinen, ja hänen sanottiin onnistuneen vangitsemaan kuviinsa venäläisyyden syvimmän olemuksen.

Taidekonsultit koristavat koteja

Näyttelyn uusimmassa sarjassa *Konsultti* siirrytään julkisista tiloista yksityisiin. Taiteilija on päässyt kuvaamaan kalifornialaisten uusrikkaiden koteja, joita taidekonsultit koristavat nykytaiteella. Näissäkään kuvissa ei näy talojen omistajia, vain taideihmisiä työssään ja joskus lapsia, koiria tai perheen apulaisia.

Sarjalle on jälleen leimallista taideteoksen, ihmisten ja ympäristön hetkellinen yhteys, joka saattaa syntyä teoksen kompositiosta tai sen herättämästä mielikuvasta. Freebergin taidetta värittää läpi koko tuotannon lempeä huumori. Taiteilija myöntääkin näkevänsä sitä jokapäiväisessä elämässä, vaikka ei yritäkään tuoda väkisin sitä taiteeseensa.

Näyttelyn nimi *Where Art Thou?* tulee **William Shakespearen** näytelmästä *Romeo ja Julia*, eikä sille ole oikein hyvää suomennosta. Sen voisi kääntää esimerkiksi: Missä taide on? tai Mitä taide on? Molemmat kuvaavat hyvin näyttelyn teemoja ja avainkysymyksiä. Näyttelyyn liittyy samanniminen kirja, joka on ilmestynyt Kustannusosakeyhtiö Parvsin kustantamana.

GÖSTA

ANDY FREEBERG
WHERE ART THOU?
26.3.–4.9.2022

Andy Freeberg,
Andrea Rosen, 2006
Paula Cooper, 2006
Perrotin, 2012,
sarjasta *Vartiopaikka*,
pigmenttituloste.

ANDY FREEBERG

- Syntynyt 1958 New Yorkissa.
- Opiskeli Michiganin yliopistossa.
- Työskenteli New Yorkissa fotojournalistina mm. Time, Fortune, Rolling Stone, Village Voice ja Der Spiegel -lehdille.
- Toiminut vuodesta 2007 lähtien valokuvataiteilijana.
- Teoksia mm. Bostonin taidemuseossa, San Franciscon nykytaiteen museossa ja George Eastman -museossa.
- Asuu San Franciscossa ja osan vuodesta Helsingissä.

Clare Woods, *Yövuoro*, yksityiskohta, 2019, öljyväri alumiinille. Taiteilijan ja Simon Lee Galleryn omistuksessa.

Clare Woods
MENNEEN JA TULEVAN VÄLISSÄ

Brittitaiteilija Clare Woods luo ilmaisuvoimaisia maalauksia, joiden mittakaava vaihtelee pienikokoisista jopa useiden metrien suuruisiin. *Menneen ja tulevan välissä* esittelee hänen tuotantoaan viiden viime vuoden ajalta ja on hänen ensimmäinen yksityisnäyttelynsä Suomessa. Kauneutta ja rumuutta taitavasti kuvaavan taiteilijan maalauksista löytyy myös syvempiä merkityksiä: psykologisia jännitteitä tai ihmiselämän haurautta.

Clare Woods (s. 1972) työskentelee varmoin ottein. Hän maalaa teoksensa vaakatasossa lepääville alumiinipohjille. Maalauksissa voi tuntea pensselin sujuvan liikkeen ja painon alustaa vasten. Woodsin taiteelle on ominaista psykologisten tunnetilojen välittäminen. Vaikka hänen teoksensa ovat esittäviä ja aiheiltaan tunnistettavia, niissä on usein mukana myös ristiriita. Silmää miellyttävän kuvan nimi tai lähempi tarkastelu tuovat maalaukseen uusia teemoja, kuten ajatuksia yksinäisyydestä ja pelosta.

Työskentelynsä pohjana Woods käyttää kirjoista, internetistä tai uutisista löytämiään valokuvia. Uusimpiin teoksiinsa taiteilija on poiminut valokuvaamiaan yksityiskohtia omasta ympäristöstään. Hämärissä huoneissa kuvatut kukat maljakossa ja näkymät asunnon sisältä kertovat pitkistä kotona vietetyistä päivistä, jotka ovat tulleet kaikille meille tutuiksi pandemian myötä.

Sairasvuoteelle lähetetyt kukat

Herkästi vahingoittuva ihmiselämä on yksi niistä teemoista, joita Clare Woods on kuljettanut mukana tuotannossaan. Viime vuosina hän on maalannut erityisesti kukka-asetelmia. Hän jatkaa niissä maalaustaiteen traditioita, mutta maalauksissa on myös henkilökohtainen ote. Woods on ollut ajoittain sairaana ja vastaanottanut sairasvuoteelleen suuren määrän kukkia. Toipilaana hänellä on ollut aikaa seurata sitä, miten kukat kuihtuvat – ja valokuvata niitä.

”Leikkokukissa voi nähdä elämänkierron nupuista kuolleisiin kukkiin. Minua kiinnostaa lakastuminen ja sen tavoittaminen”, kertoo Woods. Leikkokukat on kuvattu hiljaisissa huoneissa eri vuorokaudenaikoina. Kimppujen jo kuihduttua taiteilija on maalannut ne työhuoneellaan valokuvien pohjalta.

Kukka-asetelmien lajityyppi tuli suosituksi Alankomaissa 1600-luvulla. Asetelmat tunnetaan niin sanottuina *memento mori* -aiheina, jotka muistuttavat elämän kiertokulusta ja väliaikaisuudesta. 1600-luvulla maalausten maljakoissa voitiin nähdä samaan aikaan kasveja, jotka kukkivat luonnossa eri aikoina. Niihin lisättiin yksityiskohtia, kuten perhosia tai matoja, jotka vihjasivat ihmisen koko elämänkaareen.

Lähimmät vertailukohdat Woodsin kukkamaalauksille eivät kuitenkaan ole alankomaalaiset maalarit, vaan **Édouard Manet** (1832–1883). Viimeisinä elinkuukausinaan Manet oli sairaana ja alkoi maalata kukkia, joita ihmiset toivat hänelle. Vuoteenomana syntyi yhteensä kuusitoista liikuttavan kaunista kukka-asetelmaa.

Nimet antavat uusia merkityksiä

Clare Woods on antanut kukka-asetelmille sellaisia nimiä kuin *Ihmettä odotellessa* ja *Yhtä kuolleet*. Kukkatervehdykset voivat saapua ristiriitaisienkin tuntemusten keskelle: mielessä voi olla väsymys, huoli ja pelko, mutta myös hyväksyminen ja voimien

kerääminen uudelleen. Taiteilija on kertonut keräävänsä vastaan tulevia sopivan kuuloisia teosnimiä, joista hän maalauksen valmistuttua valitsee kuhunkin työhön sopivan. Teosnimien kautta hän haluaa tarjota uusia näkökulmia taiteeseensa.

Yhtä kuolleet muistuttaa siitä, että kuoleman edessä olemme tasa-arvoisia. Maalauksen punaisen eri sävyt nousevat esiin pehmeästi ja mehevinä. Raikkaan vihreällä maalatut lehdet ovat vielä elinvoimaiset. Maalauksen tausta on tumma aivan kuin monissa 1600-luvun asetelmissakin. Woodsin teoksessa tilan tummuus on kuitenkin esittävää – se on pimeä huone, jossa joku valvoo ajatustensa kanssa.

Ohut kohta puolestaan tarkoittaa erityistä paikkaa, jossa maallisen ja ikuisen ulottuvuuden välinen verho on ohut ja raja taivaan ja maan välillä pienenee. Kun tämä on annettu nimeksi kukka-asetelmalle, muuttuu teoksen aihe kuvaamaan kahden todellisuuden välistä rajakokemusta, jonka voi vaivattomasti kuvitella sairasvuoteelle. Maalauksessa kukkamaljakko on sijoitettu lähes mustalle tasolle, jonka teräväksi maalattu diagonaali reuna luo tarkan rajan kuvan tummanpuhuvan etuosan ja roosan – ehkä ovelta tai ikkunasta kajastavan – valon välille.

Maalauksia sulkuajalta

Pitkittyneen poikkeustilan aikana monet ovat joutuneet olemaan suljettuna kotinsa seinien sisälle. Menneeseen ei ole paluuta, ja tulevaisuus on epävarma. Clare Woodsin näyttelyn ja siihen liittyvän kirjan nimi *Between Before and After – Menneen ja tulevan välissä* viittaa tähän globaaliin olotilaan. Woodsille koetteleva aika on ollut kuitenkin työnteon kannalta antoisaa.

”Sulun aikana kukaan ei päässyt matkustamaan tai liikkumaan, en minäkään. Kuljin vain kodin ja ateljeen väliä. Kun matkustaminen, kokoukset, ateljeevierailut, lasten harrastukset ja koulu eivät häirinneet työtä, tein pitkiä, keskeytyksettömiä päiviä ja maalasin intensiivisesti. Se oli hirveää aikaa mutta samalla loistava tilaisuus keskittyä maalaustyöhön”, hän kertoo.

Koronasulun aikana valmistui teossarja *Maalauksia sulkuajalta – Uusia pulmia*. Se poimii näkymiä kotoa, missä hitaasti kuluva aika tekee tilaa havainnoimiselle. Tutut asiat saavat toisenlaisia merkityksiä, kun ulkopuolinen maailma ei näy mutta on ajatuksissa silti läsnä.

Koti on enemmän kuin seiniensä ja esineidensä summa, se antaa myös suojan ulkomaailmalta ja virukselta. Mutta entä jos turvattomuus asuukin niissä huoneissa, joissa ajatuksemme sijaitsevat? Näin tuntuvat Woodsin teokset kysyvän.

Clare Woodsille taiteen tekeminen ja sen katsominen merkitsee keinoa yrittää ymmärtää sitä, mitä on olla ihminen nykymaailmassa. Yleisölle hän ei ole asettanut toiveita taiteensa katsomisen suhteen. ”Jos he vain seisahtuvat hetkeksi katsomaan ja ehkä saavat jotain näkemästään, olen oikein tyytyväinen.”

Laura Kuurne
Näyttely- ja kokoelmapäällikkö, näyttelyn kuraattori

GÖSTA

CLARE WOODS
MENNEEN JA TULEVAN VÄLISSÄ
26.3.2022–5.3.2023

DCA
Dundee Contemporary Arts

Kuva: Ben Westoby.

CLARE WOODS

- Syntynyt Southamptonissa 1972.
- Taideopinnot Bath College of Artissa 1991–94.
- Taideopinnot Goldsmith Collegessa Lontoossa 1997–1999.
- Pitänyt lukemattomia yksityisnäyttelyitä ja ollut mukana yhteisnäyttelyissä eri puolilla maailmaa.
- Teoksia lukuisissa julkisissa kokoelmissa, mm. Albright-Knox, British Council, Government Art Collection, Valencia Arte Contemporáneo.
- Julkiset tilaustyöt mm. River Bend Dallas, Transport for London, VIA University College Tanska, Worcester University.

Ikaisut

uudet ju

Andy Freeberg: Where Art Thou?

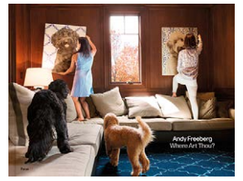

Amerikkalainen valokuvataiteilija Andy Freeberg kuvaa erilaisia taidemaailmoja. Hän on kuvannut esimerkiksi New Yorkin taidegallerioiden vastaanottotiskejä, venäläisten taidemuseoiden vartijoita sekä kansainvälisten taidemessujen osastoja. Tuoreimmassa teossarjassaan Freeberg on päässyt uusrikkaiden koteihin, joita taidekonsultit koristelevat taideteoksilla. Kirjoittajat ovat Heikki Kovalainen, Veikko Halmetoja ja Pauli Sivonen.
96 sivua | 32 €

Art Odyssey 2021

Art Odyssey 2021 on science fictionista innoituksensa saanut kirja- ja näyttelykokonaisuus. Se esittelee kahdeksan nykytaiteilijan videoteoksia ja veistoksia, joissa voi nähdä vaikutteita sekä tieteiskirjallisuudesta että -elokuvista. Kirjan teksteistä vastaavat muun muassa scifi-kirjallisuuden legenda Jeff VanderMeer sekä suomalaiset scifi-asiantuntijat Jukka Halme ja Aleksi Kuutio.
96 sivua | 35 €

Trish Morrissey: Autofiktiot

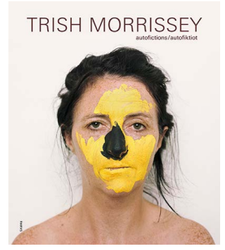

Autofiktiot on ensimmäinen mittava katsaus Irlannista lähtöisin olevan Trish Morrisseyn tuotantoon. Kirjassa käydään läpi Morrisseyn uraa 2000-luvun alkuvuosista uusimpaan, Serlachius-museo Gustafissa esillä olevaan samannimiseen näyttelyyn. Morrissey esiintyy itse kaikissa teoksissaan ja saattaa esittää useampaa kuin yhtä roolia. Teoksista muodostuukin kertomus naiseuden kokemuksista nuoruudesta keski-ikään ja sen yli.
160 sivua | 34 € | Ilmestyy kesäkuussa 2022

Clare Woods: Menneen ja tulevan välissä

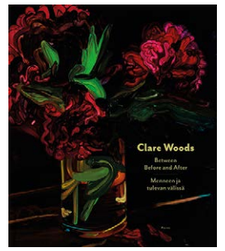

Brittitaiteilija Clare Woods luo ilmaisuvoimaisia maalauksia, joita luonnehtii ristiriita: silmää miellyttävä kuva sisältää usein rujoutta, epämukavuutta tai haavoittuvuutta. Serlachius-museoiden näyttelyn uusimmat teokset esittelevät rajattuja yksityiskohtia taiteilijan omasta ympäristöstä pandemian ajalta. Julkaisun kirjoittajat ovat Anouchka Grose, Laura Kuurne ja Pauli Sivonen.
96 sivua | 32 € | Ilmestyy huhtikuussa 2022

Eija-Liisa Ahtila

Akateemikko Eija-Liisa Ahtilan teosten aiheet ulottuvat ihmisten välisistä valtarakenteista ja sisäisistä tunteista ja kokemuksista ihmisen, eläimen ja luonnon suhteeseen sekä kysymyksiin todellisuuden esittämisestä liikkuvassa kuvassa. Ahtilan monikerroksista ja vertauskuvallista ilmaisua lähestytään Göstan pienen taidekirjaston osassa 7 Serlachiuksen kokoelmaan kuuluvien teosten kautta. Kirjoittaja on Timo Valjakka.
64 sivua | 15 € | Ilmestyy toukokuussa 2022

Riiko Sakkinen

Riiko Sakkinen haluaa taide aseenaan poistaa maailmasta rajat. Hänen perustamansa turborealistinen koulukunta ivaa globaalin kapitalismin synnyttämää epäoikeudenmukaisuutta. Sakkisen kuvasto on johdonmukaisesti varastettu mainosten, markkinoinnin ja maskottien maailmasta. Göstan pienen taidekirjaston osa 8 esittelee provokaattorin tuotannon keskeisiä piirteitä Serlachiuksen laajasta Sakkis-kokoelmasta. Kirjoittaja on Mikko Myllykoski.
64 sivua | 15 € | Ilmestyy toukokuussa 2022

tilaa kirjat >> kauppa.serlachius.fi

Maria Wiik, *Marietta*, 1880, öljyväri kankaalle, Gösta Serlachiuksen taidesäätiö.
Kuva: Teemu Källi.

MARIETTA

Nuoren tytön muotokuva loi pohjan Maria Wiikin taiteilijanuralle

Sivuprofiilista kuvattu tyttö on kääntänyt huivin peittämän päänsä kohti katsojaa ja luo tähän tiukkailmeisen katseen. *Marietta* (1880) on luonnos Maria Wiikin samannimiselle läpimurtoteokselle, jolla nuori taiteilija debytoi Pariisin Salongissa vuonna 1880. Serlachiuksen kokoelmiin vastikään hankittu teos on nyt esillä taidemuseo Göstan kartanossa.

Mariettan realistisesti kuvatut kasvot nousevat kirkkaasti valaistuina selkeästi esiin muuten tummasävyisestä maalauksesta. Asettelultaan teos on yksinkertainen, mutta värien kontrastit luovat siihen intensiivisyyttä ja vahvistavat tytön päättäväistä katsetta.

Marietta oli **Maria Wiikille** (1853–1928) ilmeisen tärkeä aihe, sillä hän maalasi siitä kaksi hyvin samannäköistä ja viimeisteltyä versiota. Näyttelyitä kiertänyt läpimurtoteos on yksityiskokoelmassa, mutta teosten tärkeydestä taiteilijalle itselleen kertonee myös se, ettei hän myynyt luonnosta kenellekään ulkopuoliselle, vaan maalaus päätyi hänen sukulaisilleen.

Maria Wiik oli lapseton, mutta hänellä oli läheiset välit sisaruksiinsa ja siskonsa **Emilia Lindbergin** lapsiin. Ei tiedetä tarkkaan, milloin luonnos päätyi Emilialle ja hänen jälkeläisilleen, mutta luonnos on kulkenut heidän mukanaan mielenkiintoisen matkan. Emilia meni vuonna 1867 naimisiin viulutaiteilija **Carl Johan Lindbergin** kanssa, ja kolme vuotta myöhemmin he muuttivat Ruotsiin.

Toinen heidän tyttäristään, kirjailija **Elsa Lindberg-Dovlette**, avioitui puolestaan persialaisen prinssin **Mirza Riza Khan Arfan** kanssa. *Marietta*-luonnos päätyi edellä mainitun prinssin taidekokoelmaan ja myöhemmin Elsan ja prinssin tyttärelle, prinsessa Fatmalle. Fatma oli tunnettu tanssijatar ja avioiduttuaan ranskalaisen diplomaatin **Gabriel Bonneaun** kanssa hänet tunnettiin nimellä **Sylvie Bonneau**. *Marietta*-luonnos pysyi taiteilijan suvun omistuksessa vuoteen 2020 asti.

Pariisin taidekoulu viimeisteli opinnot

1800-luvun loppupuolella Pariisi oli taiteen ja kulttuurin keskus, jonne taiteilijat ympäri Eurooppaa ja Yhdysvaltoja matkustivat tutustuakseen taiteen uusiin virtauksiin. Sinne suuntasi vuonna 1875 myös nuori taiteilijalupaus Maria Wiik sisarensa **Hilda Wiikin** kanssa. Ajatuksenaan hänellä oli täydentää Suomessa saamaansa taidekoulutusta. Pariisin taidekoulut olivat arvostettuja ja Maria Wiik kirjautui opiskelijaksi Académie Julianiin, joka oli ulkomaalaisten taideopiskelijoiden suosiossa. Siellä opetusta saivat myös naiset, mikä ei vielä tuohon aikaan ollut joka paikassa mahdollista.

Muutaman talven Pariisissa menestyksekkäästi opiskeltuaan Wiik vuokrasi kevättalvella 1880 ystävänsä **Amélie Lundahlin** ja erään ruotsalaisen taiteilijatoverinsa kanssa Pariisista ateljeen, jotta voisi taidekoulun harjoitustöiden ohella keskittyä itsenäisten taideteosten tekemiseen.

Tavoitteena näillä nuorilla taiteilijalupauksilla oli saada omia töitään esille keväällä avautuvaan Pariisin Salonkiin. Salonki oli kaupungin odotetuin jokavuotinen taidenäyttely ja vaikutusvaltainen suunnannäyttäjä taiteenalalla. Salongissa esiteltävät teokset valitsi akateeminen raati, joka samalla tuli määritelleeksi sen, mikä oli hyväksyttävää taidetta.

Mariettan myötä arvostetuksi taiteilijaksi

Salonkiin hyväksytyksi tuleminen merkitsi vielä 1880-luvulla nuorille taiteilijoille siirtymistä taideopiskelijasta täysipäiväiseksi taiteilijaksi. Suomalaisille taiteilijoille Salonkiin pääsy merkitsi lisäksi arvonnousua myös kotimaan taidekentässä. Sekä Wiikin että Amélie Lundahlin toive toteutui, ja kevätsalongin avautuessa yleisölle 1880 kummankin maalauksia oli siellä esillä. Wiikiltä oli mukana kaksi teosta, joista merkittävämpi oli *Marietta*.

Salongissa Wiikin pienikokoiset teokset hieman hukkuivat tuhansien muiden teosten joukkoon, mutta jo pelkästään Salonkiin hyväksyminen paransi taiteilijattaren asemaa taiteen kentällä. Maria Wiikin todellinen läpimurto tapahtuikin Suomessa saman vuoden syksyllä, kun *Marietta* ja muutama muu Wiikin teos asetettiin esille Suomen Taideyhdistyksen näyttelyyn. Salongissa esillä ollut teos kiinnosti yleisöä ja se huomioitiin myös taidekritiikissä.

Wiikin töitä oli ollut Suomessa esillä aikaisemminkin, mutta silloin taiteilija oli mielletty lähinnä taideopiskelijaksi, jossa oli potentiaalia. *Marietta* kuitenkin muutti kriitikoiden käsityksiä Wiikistä, joka nyt alettiin mieltää täysipainoiseksi taiteilijaksi. Arvostelijoihin *Mariettan* vakava olemus ja sielukkuus tekivät vaikutuksen. Wiikiä pidettiin lahjakkaana taiteilijana ja maalauksen teknisen varmuuden nähtiin olevan todiste huolellisesta opiskelusta. Maria Wiikille povattiin kaunista tulevaisuutta taiteilijana.

Ennustus osui oikeaan, ja erityisesti seuraavan vuosikymmenen aikana Wiikin maine taitavana henkilökuvaajana levisi kotimaassa. Wiik maalasi paljon henkilötutkielmia, ja hänellä teetettiin tilaustöinä merkkihenkilöiden muotokuvia. 1800-luvun loppupuolella se oli vielä harvinaista naistaiteilijalle.

Arvokas lisä Serlachiuksen kokoelmiin

Yleisön ja kriitikoiden keskuudessa arvostettiin erityisesti Wiikin kykyä tuoda esille malliensa luonne ja tunteet realistisella ja elegantilla tavalla. Tämä näkyy myös *Marietta*-teoksessa, joka on luonnokseksi hyvin viimeistelty ja itsenäinen taideteos.

”Maria Wiik kuuluu Suomen taiteen kultakauden naistaiteilijoiden kärkikaartiin. Hän oli taitava ihmiskuvaaja, jonka lapsimuotokuvat ovat erityisen rakastettuja. Kun Serlachiuksen taidesäätiölle tarjoutui mahdollisuus kotiuttaa *Mariettan* luonnos Suomeen, siihen haluttiin tarttua”, Serlachius-museoiden näyttely- ja kokoelmapäällikkö Laura Kuurne kertoo.

Kuurneen mukaan muotokuvan mallilla on vahva läsnäolo, jonka maalari on onnistunut tallentamaan itsevarmoilla siveltimenvedoilla. Maalaus on verraton lisä Serlachiuksen Maria Wiik -kokonaisuuteen, johon kuului jo aikaisemmin yhdeksän teosta.

Museon saamien provenienssitietojen mukaan maalaus on kulkeutunut suvussa ja tullut myyntiin Rouillacin huutokaupassa Ranskassa yhdessä kahdeksan muun Maria Wiikin teoksen kanssa helmikuussa 2020. ”Sieltä se kulkeutui Tukholmaan, missä kävimme museon johtajan Pauli Sivosen kanssa katsomassa maalausta. Hienoa, että teos on nyt saatu esille kartanon näyttelyyn.”

Henna-Rosa Laine
Amanuenssi

Tarja Väätänen
SYDÄMELLISESTI
Sinun

Tarja Väätänen työskentelee suunnittelupäällikkönä Serlachius-museoiden näyttelytuotannon tiimissä. Lavastajaksi alun perin valmistuneen Tarjan kädenjälki onkin näkynyt Serlachiuksen näyttelyarkkitehtuurissa jo vuosien ajan.

Miten ja milloin olet tullut Serlachius-museoihin töihin?

Suunnittelimme yhdessä **Pauli Sivosen** kanssa vuonna 2003 avatun Gustaf-museon ensimmäisen perusnäyttelyn *Kotkan siipien suojissa*. Sen jälkeen tein Serlachiukselle näyttelyiden visuaalista suunnittelua freelancerina. Toiminnan laajentuessa ja museoiden yhdistyttyä työmäärä kasvoi niin, että siirryin työskentelemään kokoaikaisesti. Pian on jo kaksikymmentä vuotta ensimmäisestä näyttelystä Mäntässä.

Mitä kaikkea työsi näyttelyiden suunnittelupäällikkönä pitää sisällään?

Tiimimme valmistelee, rakentaa, ripustaa ja ylläpitää näyttelymme. Esimiehenä roolini on varmistaa, että tiimi voi hyvin, työ sujuu ja näyttelyt valmistuvat ajoissa. Toimin usein välikätenä tuotantotiimin ja kuraattorin ja/tai taiteilijan välissä varsinkin suunnitteluvaiheessa. Yritän mukautua siihen, mitä kussakin projektissa tarvitaan. Joskus olen projektivastaava, joskus näyttelyarkkitehti, graafikko, maalari tai vaikka taiteilijan assistentti.

Mikä näyttely tai mitkä näyttelyt ovat olleet sinulle henkilökohtaisesti kaikkein antoisimpia projekteja?

Gustafiin 2008 toteutettu *Veteraanit*-näyttely oli yksi huippuhetkistä. Siinä yhdistyi perinnekeruun koskettava dramatisoitu sisältö elokuvalavastuksen ja median keinoin kiehtovaksi kokonaisuudeksi. Näyttely vietiin myös Pietariin, jossa sen äärellä syntyi lämpimiä kohtaamisia suomalaisten ja venäläisten veteraanien kesken. Niinä hetkinä tuntui, että näyttelykin voi oikeasti koskettaa ja vaikuttaa. Eipä uskoisi, miten asiat ovat noiden kohtaamisten jälkeen muuttuneet maailmassa.

Viimeisin herkku oli *Banksy. A Visual Protest*, jossa sain lähestulkoon vapaat kädet suunnitella teoksille sopivan arkkitehtuurin. Jotta pienehköt teokset asettuvat ison salin korkeaan tilaan, suunnittelin ihmisen mittakaavaan sopivan kaupunkimiljöön, jota maalaamaan sain houkuteltua Kansallisoopperan lavastemaalarin **Lotta Kareen** joukkoineen.

Göstan paviljongin näyttelyiden rakentaminen oli valtava ponnistus vuonna 2014. Mitä muistoja tuo kevät herättää?

Paviljonkia rakennettiin samaan aikaan, ja tilat olivat vielä villejä ja valloittamattomia. Avasimme samana päivänä kuusi näyttelyä, joten kiirettä piti. Avajaisiin valmistui myös minulle tärkeä kokoelmanäyttely *Malli ja hullu kuvailija*. **Laura Kuurneen** valitsemiin kokoelmateoksiin löytyi uusi näkökulma, kun ääneen pääsivätkin teoksen mallit. **Riikka Ala-Harjan** kirjoittamat mallien monologit maalattiin käsin seinille teosten rinnalle. Visuaalinen ilme oli varsin rohkea. Kartanon seinät maalattiin eläviksi väripinnoiksi, ja myös kuvatapettien päälle ripustettiin teoksia.

Mitkä hetket työssäsi ovat kaikkein parhaimpia?

Parasta on, kun joku haastava projekti imee koko Serlachius-tiimin mukaan niin, että kaikki saavat käyttää erityistaitojaan. Yhteisellä ponnistuksella saadaan aikaan niin hieno näyttely, että taiteilijat ja kuraattorit ovat tyytyväisiä ja vähän yllättyneitäkin. Ehkä tekemisvaihe on kuitenkin kaikkein parasta. Valmis näyttely on jo vähän kuin lentoon heitetty lintu.

Mitä teet vapaa-aikanasi?

Perheeseeni kuuluu kaksi täysi-ikäistä tytärtä, jotka ovat jo molemmat omillaan opiskelemassa mutta onneksi vierailevat säännöllisesti. Karvaosastolla oma borderterrierini Jekku ilahduttaa päivittäin, ja tyttärien koirat Koda ja Keto ovat myös välillä hoidossa. Asun maalla vanhassa hirsitalossa, jossa riittää puuhaa ja ettei aika kävisi pitkäksi niin kaiken liikenevän ajan vie kolmen hevoseni laumasta huolehtiminen.

VARAA TAIDESAUNA JUHLIIN TAI KOKOUKSIIN

Vuokraamme taidesaunaamme ryhmille monenlaisiin tilaisuuksiin: illanviettoihin, juhliin, kokouksiin ja pisteeksi museopäivän päälle. Mitä jos kokouspäiväsi alkajaisiksi saunoisit aamulla tai viettäisit Taidesaunalla tasokkaat syntymäpäivät? Ehkä ryhmääsi kiinnostaisi uudenlainen kulttuuripäivä, jossa taiteen lisäksi nautittaisiin saunasta? Ravintoloitsijamme keittiömestari Henry Tikkasen laatima Sauna a la carte -lista tarjoaa saunomisen kylkeen useita erilaisia ateriavaihtoehtoja.

Esimerkiksi tähän tapaan sujuisivat

ILLANVIETTO TAI JUHLAT TAIDESAUNALLA

Saunaopas toivottaa ryhmänne tervetulleeksi. Halutessanne saunan arkkitehtuuri, taide ja design esitellään teille pienellä opastetulla kierroksella. Saatte oppaalta erityiset Taidesaunan pyyhkeet ja pefletit ja neuvot saunatuokionne sujumiseen.

Voitte aloittaa tai päättää tilaisuutenne ruokailulla kauniissa olohuoneessa, jonne saa tarjolle vaikkapa päivän kalansaalista suoraan savu-uunista tai naudan häränseläkettä saunan grillistä – tai molemmat. Totta kai myös kasvis- ja vegaaniset vaihtoehdot ovat tilattavissa.

Nautitte pyöreän löylyhuoneen tunnelmallisista löylyistä ja vilvoittelupihan mosaiikkisuihkusta.

Voitte pulahtaa laajan terassialueen poreilevaan altaaseen tai viereiseen Melasjärveen. Saunomisen lomassa maistuvat virvokkeet ja saunasnackit terassin upean kivipöydän ääressä.

Neljän tunnin tilaisuudet esimerkiksi 15 hengen ryhmälle alkaen 46 e / henkilö, sisältää yhden aterian ja tilavuokrat. Juomat kulutuksen mukaan.

TILAT:

- **Kahdet erilliset pukuhuoneet ja suihkutilat, joissa kummassakin kolme suihkua**
- **Pyöreä löylyhuone 15 saunojalle**
- **Kesät talvet palveleva taiteellinen ulkosuihku**
- **Poreileva palju noin seitsemälle**
- **Terassilla taivasalla komean kivipöydän ääressä ruokailee 24 henkilöä**
- **Olohuoneen tammiholvien alle pöydän ääreen mahtuu kerralla 24 henkilöä**
- **Kokoustekniikka**

P.S.

Pauli Sivonen
johtaja

PALVELUKSESSANNE!

Serlachius-museoiden ydintehtäviä ja arvoja määritellessämme olemme pohtineet vieraanvaraisuuden käsitettä. Miten ottaa vastaan museon kävijät – tai museon ystävät, niin kuin heidät mielellämme identifioimme – niin, että he tuntevat kaikissa tilanteissa olevansa tervetulleita?

Haluamme asiakaspalvelussamme panostaa henkilökohtaiseen vastaanottoon ja aitouteen. Kaikki asiakaspalvelijamme tekevät työtään omien persoonallisten piirteidensä kautta. Teflonhymy ei vetoa ihmisiin samalla tavalla kuin persoonallinen, olosuhteet ja tilanteet huomioon ottava palvelu, joka voi olla särmikästäkin. Olennaista on myös huomioida kävijät yksilöinä omien erityispiirteidensä kautta.

Erityissuhteemme palveluun johtuu sijainnistamme. Kun suurin osa kävijöistämme on matkailijoita, meidän on luontevaa mieltää itsemme matkailutoimijaksi. Siksi panostamme niin paljon palveluun ja paketoimme palveluihimme myös muiden matkailutoimijoiden parasta antia.

> **"Haluamme asiakaspalvelussamme panostaa henkilökohtaiseen vastaanottoon ja aitouteen.**

Serlachiuksen palvelutoiminta toteutuu myyntipalvelussa, vastaanotossa, näyttelyissä, erilaisissa opastuksissa, kaupassa, ravintolassa, koululaistoiminnassa, tapahtumien yhteydessä sekä museon tiloissa järjestettävissä kokouksissa. Prosessit on pyritty suunnittelemaan huolella, mutta jokainen palvelutapahtuma saa lopullisen muotonsa meidän ja ystäviemme kohtaamisissa. Haluamme, että asiakaspalvelijamme menevät näihin tilanteisiin sekä itseään että asiakasta kunnioittaen.

Kuluneiden kahden vuoden aikana arkinen asiakaspalvelumme on ollut vaikeiden haasteiden edessä. Pandemia ja jatkuvasti muuttuneet viranomaisohjeet sekä halu varmistaa turvallinen museokäynti ovat haastaneet prosessimme perusteellisesti. Samaan aikaan tapahtunut Banksy-näyttelyn käsittämätön suosio sekä sen myötä tullut yleisörynnistys ja moninkertaistuneet yhteydenotot Serlachiuksen myyntipalveluun ovat opettaneet meille paljon uutta.

Nykyisin palvelutapahtumat toteutuvat myös ilman henkilökohtaista kontaktia. Digitaalinen saavutettavuus kukoistaa, kun se on suunniteltu huolella ja kun järjestelmät toimivat. Verkkoon on tuotettava sisältöä samalla kunnianhimolla kuin museon seinien sisään. Viime aikoina olemme panostaneet erityisesti verkkokauppaan, virtuaalisiin liveopastuksiin sekä verkossa leviävään videotuotantoon, joka avaa tarjontamme sisältöjä myös niille, jotka vasta suunnittelevat matkaa Mänttään.

Palvelukonseptimme perustuu myös siihen, että museon asiakkaita eivät ole vain kävijät ja verkkoasiakkaat. Haluamme palvella mahdollisimman hyvin meille projekteja tekeviä taiteilijoita ja kuraattoreita, residenssijaksoille Mänttään tulevia kuvataideammattilaisia, arkistojamme hyödyntäviä tutkijoita, tiedotusvälineitä, matkanjärjestäjiä, muita matkailutoimijoita, toisia museoita sekä ylipäänsä kaikkia yhteistyökumppaneita, joita kohtaamme toiminnassamme.

Tietysti palvelemme myös toisiamme. Jokainen Serlachiuksen työntekijä museomestarista amanuenssiin, johtajasta tiiminvetäjään ja oppaasta taloushallinnon ammattilaiseen tekee päivittäistä työtään suhteessa toisiinsa, toisiaan palvellen.

Palveluiden on kehityttävä. Uudet näyttelysisällöt edellyttävät uudenlaisia opastuksia, tapahtumia ja verkossa toteutuvia palveluita. Kun avasimme museomme katutaiteelle, halusimme antaa mahdollisuuden kävijöillemme tehdä graffiteja alan ammattilaisten suunnittelemissa puitteissa.

Välillä on suunnattava myös täysin uusille poluille. Juuri nyt suunnittelijamme luovat uusia palvelukonsepteja museon yhteyteen rakennettavalle taidesaunalle. Kokonaan uudenlainen palvelutila ja -ympäristö kannustavat meitä pohtimaan, millaisia arkiajattelun ylittäviä palveluita museo voi ystävilleen tarjota.

SERLACHIUS

GÖSTA

PUNOUTUA 14.5.–9.10.
Brittikuvanveistäjä Rachel Kneebonen arvoituksellisissa posliiniveistoksissa kehon fragmentit moninkertaistuvat ja sekoittuvat toisiinsa sekä tunnistamattomiin orgaanisiin muotoihin.

MENNEEN JA TULEVAN VÄLISSÄ 5.3.2023 SAAKKA
Englantilainen Clare Woods kuvaa maalauksissaan elämän haavoittuvuutta ja lyhytaikaisuutta. Teoksissa yhdistyvät näyttävyys ja kauneus mutta myös rujo estetiikka.

WHERE ART THOU? 4.9. SAAKKA
Yhdysvalloista tuleva valokuvakuvataiteilija Andy Freeberg tutkii oivaltavissa teossarjoissaan taidemaailmaa: venäläisiä museovartijoita ja newyorkilaisten taidegallerioiden tiskejä.

KARTANON KLASSIKOT
Suomen kultakauden klassikkoteokset Serlachiuksen kokoelmista saavat perinteitä kunnioittavassa ripustuksessa seuraa varhaisesta modernismista, vanhasta eurooppalaisesta taiteesta ja muutamista nykytaiteen teoksista.

GUSTAF

TRISH MORRISSEY: AUTOFIKTIOT 8.1.2023 SAAKKA
Irlannista lähtöisin oleva valokuvataiteilija kuvaa itsensä osaksi naisten elämää ja heidän usein unohdettuja tarinoitaan. Uuden teoskokonaisuuden innoittajina ovat toimineet Sissi ja Ruth Serlachius.

SELLUPORTIN TAKANA
Kolmekymmentä vuotta sitten lakkautetusta Mäntän selluloosatehtaasta kertova näyttely vie suljettujen porttien taakse. Haastatteluihin perustuva kerronta tarkastelee sellutehdasta arjen ja työn tekemisen näkökulmasta.

PAPERIPERKELE
Dramatisoidulla näyttelyreitillä tulevat tutuksi Mäntän ensimmäisen patruunan G. A. Serlachiuksen elämän karvaat pettymykset ja onnen hetket.

APTEEKKARIN KAUPPAHUONE
G. A. Serlachiuksen apteekkarivuosiin vievässä toiminnallisessa näyttelyssä lapset ja nuoret pääsevät kokeilemaan taitojaan puotipuksuina tai yrttimestareina.

GÖSTA Joenniementie 47, 35800 Mänttä
GUSTAF R. Erik Serlachiuksen katu 2, 35800 Mänttä
MYYNTIPALVELU (03) 488 6801, myynti@serlachius.fi
Palveluja ja pääsylippuja ostettavissa myös verkossa:
serlachius.fi/osta-verkosta

SERLACHIUS-MUSEOT AVOINNA
Talviaikana 1.9.–31.5. ti–su 11–18, maanantaisin suljettu
Kesäaikana 1.6.–31.8. joka päivä 10–18, myös juhannuksena

HINNAT
Museoiden yhteislippu:
aikuiset 10 e, eläkeläiset ja opiskelijat 7 e, alle 18-vuotiaat ilmaiseksi.
Tilauksesta opastetut kierrokset ja ohjelmapalvelut
alkaen 10 e/hlö sisältäen pääsymaksun.
Museoissamme käy Museokortti.

facebook.com/serlachius
twitter.com/serlachius
instagram.com/serlachiusmuseums
youtube.com/serlachiusmuseot

SERLACHIUS-BUSSI
Tampereelta suoraan museoihin aina aukiolopäivinä.

TAMPERE–MÄNTTÄ
10.50 Tampere, linja-autoasema
11.05 Tampere, rautatieasema
12.20 Mänttä, Gösta-museo
MÄNTTÄ–TAMPERE
17.20 Mänttä, Gösta-museo
18.45 Tampere, rautatieasema
18.50 Tampere, linja-autoasema
Tarkemmat pysäkit ja aikataulu www.serlachius.fi

Kantatie 58:n varrella | Jyväskylä 83 km
Tampere 88 km | Helsinki 263 km

Vilppulan rautatieasemalta n. 7 km
Mäntän keskustaan www.vr.fi
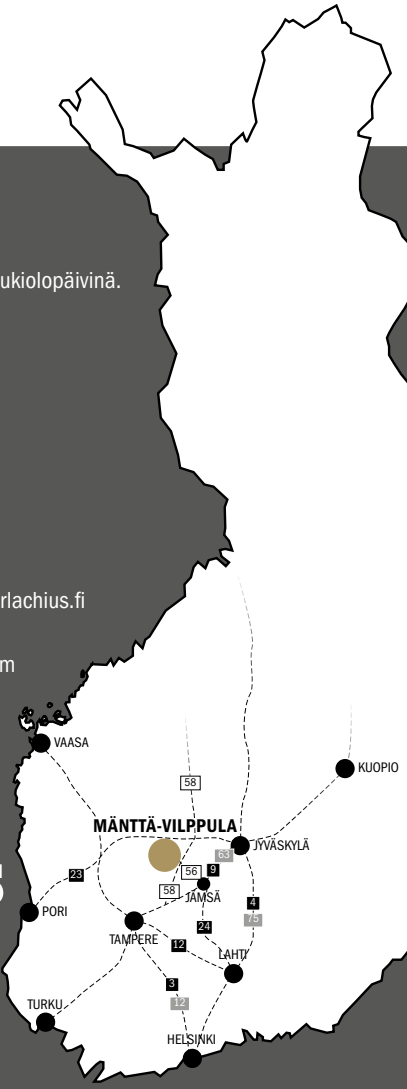
SERLACHIUS
museot